

Državni izpitni center

M 0 5 1 5 0 1 1 3 M

SPOMLADANSKI ROK
TAVASZI IDŐSZAK

GEOGRAFIJA FÖLDRAJZ

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 9. junij 2005
2005. június 9., csütörtök

SPLOŠNA MATURA
ÁLTALÁNOS ÉRETTSÉGI VIZSGA

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni lastni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.

IZPITNA POLA 1**A1 – OBČA**

1. Tundrsko rastlinstvo, ali tundrsko rastlinstvo
(listnati in iglasti gozd) – že vpisano (listnati in iglasti gozd) – že vpisano
Stepsko rastlinstvo puščavsko rastlinstvo
Puščavsko rastlinstvo stepsko rastlinstvo
Savansko rastlinstvo savansko rastlinstvo
Tropski deževni gozd tropski deževni gozd
Za pet pravih vpisov dobi kandidat **2 točki**, za štiri in tri pravilne vpise 1 točko. Manj pravih vpisov 0 točk.
2. Tip rastlinstva: stepsko rastlinstvo, visokotravna ali nizkotravna stepla, stepla, prerija, pampa.
Toplotni pas: zmernotopli pas.
Za dva pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**. Za en pravih odgovor 1 točka.
3. A: savansko rastlinstvo ali savana
B: listnati ali mešani gozd, listopadni gozd
C: iglasti gozd ali tajga ali borealni gozd
Kandidat dobi za tri pravilne odgovore **3 točke**, za dva 2 točki in za en pravih odgovor 1 točko.
4. Tropski deževni gozd: krčenje zaradi prodaje lesa, požiganje za pridobivanje novih obdelovalnih površin.
Savansko rastlinstvo: pretirana paša, prekomerna poselitev (velik pritisk na zemljo), krčenje (sekanje, požiganje) za pridobivanje novih obdelovalnih površin, dezertifikacija, erozija prsti.
Za dva pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za en pravih odgovor pa dobi 1 točko.
5. Nimajo načrtnega urejanja gozdov. Želja po hitrem zaslužku. Premalo denarja za načrtno obnavljanje gozdov. Premalo vlagajo v nastajanje narodnih parkov in rezervatov. Gospodarsko politični razlogi. Pomanjkanje znanja in premajhna ekološka osveščenost.
Za pravih odgovor dobi kandidat **1 točko**.

A2 – OBČA

6. P, N, N, P, P, N
Za šest pravih odgovorov dobi kandidat **2 točki**. Za štiri in pet pravih odgovorov 1 točko, manj je 0 točk.
7. Aziji
Antarktika
82,2 % (med 82 in 83 %)
severni poluti
Za štiri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za tri in dva pravilna odgovora 1 točko.
8. Bangladeš: 27 %
Nemčija: –1 %
Za oba pravilna odgovora dobi kandidat **1 točko**.

9. Vzroki:

- Več delovne sile v kmetijstvu.
- Predstavljajo varnost, boljšo preskrbljenost staršem na starost.
- Več otrok pomeni večji pomen v družbi.
- Zaradi slabe zdravstvene oskrbe veliko otrok umre.
- Zgodnja zaposlitev otrok poveča družinski proračun.
- Vera.
- Vpliv tradicije.
- Nižja stopnja izobrazbe, neosveščenost.
- Podrejen položaj žensk.
- Nižja gospodarska razvitost.
- Patriarhalna družba.
- Nenačrtovanje družin.
- Večji delež mlajšega prebivalstva.

Vsak pravilno izbran vzrok 1 točka, skupaj **2 točki**.

10. Načini:

- Večje možnosti za zaposlovanje žensk.
- Možnost boljše izobrazbe žensk.
- Izboljšati zdravstveno oskrbo in tako zmanjšati umrljivost otrok.
- Poznejše poroke.
- Informirati ženske o načrtovanju družine.
- Finančna pomoč države (dota) ali omejevanje rojstev s strani države.
- Enakopravnejši položaj žensk v družbi.
- Zmanjševanje vpliva vere na življenje.

Za vsak pravilno izbran vzrok dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.

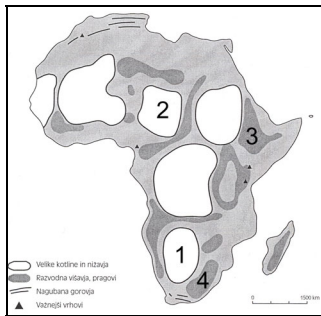
11. Posledice:

- Vedno manj bo domačega, avtohtonega prebivalstva, s čimer se bo začela izgubljati identiteta naroda.
- Prihajalo bo vedno več tujcev, povečevala se bo nestrpnost do drugih.
- V Nemčiji bo prevladovalo ostarelo prebivalstvo, manj aktivnega prebivalstva.
- Število prebivalstva se bo zmanjšalo, upadla bo rodnost.

Za smiselno povezavo nadaljnjega razvoja prebivalstva Nemčije in opisa posledice dobi kandidat **1 točko**.

B1 – SVET

12.

Kandidat dobi **2 točki** za štiri pravilno vpisane številke, 1 točko za tri ali dve pravilno vpisani številki.

13. Zaradi podirivanja (subdukcije) afriške litosferske plošče pod Evroazijsko ali zaradi stika dveh litosferskih plošč. Zaradi alpidске orogeneze. Samo orogeneza ali tektonika se ne točkuje. Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.

14. B in E

Kandidat dobi **2 točki** za obe pravilno obkroženi črki, 1 točko za eno pravilno obkroženo črko. Če je kandidat poleg pravih obkrožil še napačno črko, dobi 1 točko.

15. Iz predkambrija.

Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.

16. Vzroki:

- Kolonialno izkoriščanje, razvoj industrije.
- Vlaganja multinacionalnih družb, tuji kapital.
- Pospešena gradnja železnic, povezanost rudnikov.
- V marsikateri državi je bila to edina možnost zaslužka.
- Rude so predstavljale edino izvozno možnost.
- Poceni delovna sila.

Kandidat dobi **2 točki** za oba smiselno opisana vzroka, 1 točko za en smiselno opisan vzrok.

17. Razlogi:

- Upadanje ali nihanje cen surovin na svetovnem tržišču povzroča nestabilnost afriškega gospodarstva, ki temelji na rudarstvu.
- Zaradi politične nestabilnosti v afriških državah so se tuji vlagatelji umaknili.
- Zaradi nizke izobrazbene strukture domačega prebivalstva in pomanjkanja domačih strokovnjakov ali pomanjkanja lastnih sredstev ne morejo sami nadaljevati s to dejavnostjo.
- Drag transport zaradi dotrajanosti prometne infrastrukture ali velike oddaljenosti od obale.
- Zaradi pretiranega izkoriščanja so nekatera območja rudarsko izrabljena, dražji izkop.
- Večji pomen drugih gospodarskih panog.
- Nekonkurenčnost.

Kandidat dobi **2 točki** za obe smiselni razlagi, 1 točko za eno smiselno razlago.

B2 – SVET

18. B, C, A

Za pravilno zapisano zaporedje dobi kandidat **1 točko**.

19. Razlogi:

- Območje D je bolj oddaljeno od Evrope, zato je gospodarski razvoj počasnejši, manj je možnosti za zaposlitev.
- Območje je oddaljeno od glavnih trgovskih in prometnih poti. Odmaknjenost od starejših industrijskih območij.
- Manj je prostora za širitev, zaradi goratega zaledja.

Pravilen je tudi odgovor, ki smiselno opisuje hitrejšo rast na območju E.

Za pravilen odgovor dobi kandidat **1 točko**.

20. Veliko urbanizirano območje: megalopolis, Bos-wash.

Opis:

Megalopolis je konurbacija (sometstje, delitev dela in funkcij) izjemnih razsežnosti, ki je nastala z zraščanjem več sosednjih metropolitanskih območij (razširjeno mestno naselje).

Več velikih mest tvori megalopolis. Mesta se prepletajo in prehajajo drugo v drugo. Velika zgoščitev prebivalstva in terciarnih dejavnosti.

Kandidat dobi po 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.

21. Vzroki:

- Bližina Evrope, lega ob Atlantiku.
- Hiter industrijski razvoj (surovine, pristanišče).
- Priatlantsko nižavje. Nižinski (ravninski) relief.
- Povečanje števila delovnih mest v terciarnih dejavnostih.
- Plovnost rek, dobre prometne povezave.
- Prvo kolonizirano območje.

Kandidat dobi po 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **3 točke**.

22. Propadanje stavb:

To je stari del mesta, kjer so stanovanja potrebna prenove. Novogradenj ni. Prometno omrežje je zastarelo. Celotna mestna infrastruktura je potrebna popravil. Prebivalstvo je brezposelno, odvisno od socialne pomoči. Primanjkuje kapitala in volje za obnovo in vzdrževanje stavb.

Preseljevanje premožnejših na obrobje.

Droge in kriminal:

Tukaj živijo pretežno nižji socialni sloji. Pojavljajo se številni socialni problemi. Velika gostota prebivalstva, nizki dohodki, revščina, brezperspektivnost, brezposelnost povzročajo težke razmere za življenje.

Pomanjkanje zelenih površin:

Z urbanističnim načrtovanjem, ob nastanku notranjega dela mesta v 19. in 20. stoletju, ko so tukaj gradili industrijske obrate in delavske kolonije, niso predvideli zelenih površin. Cene zemljišč.

Gosta pozidava.

Kandidat dobi za vsak smiseln odgovor po 1 točko, skupaj **3 točke**.

C1 – EVROPA

23. A Nemško-Poljsko nižavje

B Alpe

C Panonska nižina (kotlin)

D Karpati, Zahodni Karpati, Slovaško rudogorje, Tatre

Za tri pravilno imenovane naravne enote dobi kandidat 1 točko, za štiri naravne enote pa **2 točki**.

24.

Priloga 4	B ali D
Priloga 5	E
Priloga 6	C ali A

Za dva pravilna odgovora dobi kandidat 1 točko, za tri pravilne odgovore **2 točki**.

25. Kmetijska panoga severnega dela: živinoreja

Pojasnitev:

Prevladuje živinoreja zaradi močvirnatih travnikov, bolj vlažnega podnebja, slabše rodovitne mokrotne prsti, veliko morenskega gradiva.

Kmetijska panoga južnega dela: poljedelstvo

Pojasnitev:

V južnem delu pokrajine A je prst rodovitnejša in sušnejša, podnebje je manj vlažno, puhlični nanosi.

Za pravilno imenovani obe panogi dobi kandidat 1 točko in za vsako pojasnitev še po 1 točko, skupaj **3 točke**.

26. Oblika kmetijstva: pašna živinoreja, ekstenzivna živinoreja, mlečna živinoreja, tržna živinoreja, pašništvo (planinsko), planšarstvo.

Razlaga:

- Pridelki so naravni (bio).
- Krave se pasejo na travnikih, kjer ne uporabljajo umetnih gnojil.
- Manjše onesnaževanje okolja.

Za pravilno poimenovano obliko kmetijstva dobi kandidat 1 točko, za razlago 1 točko, skupaj **2 točki**.

27. Pojasnitev:

- Dodatno plačilo (subvencije) zaradi težjih pogojev kmetovanja.
- Ugodni krediti in pomoč kmetom.
- Dodaten zaslužek iz turizma (turistične kmetije, apartmaji v nekdanjih pastirskih hišah).
- Ukrepi za izboljšanje življenjskih razmer, kot so gradnja infrastrukture, s katerimi bi se preprečila opuščanje takšnega kmetovanja in preseljevanje v doline.
- Ohranjanje in zavarovanje naravne pokrajine.

Za pravilno pojasnitev dobi kandidat **1 točko**.

C2 – EVROPA

28. Ime pokrajine: Ardeni
Ime procesa: erozija (rečna erozija) ali denudacija ali preperevanje
Za oba pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, 1 točko za en pravilen odgovor.
29. Staronagubano, grudasto gorstvo, gorstvo bogato z rudami.
Ob vznožju Ardenov so našli premog, odprli rudnike in tako omogočili razvoj težke industrije, temelječe na tem energijskem viru.
Za smiselno pojasnitev dobi kandidat **1 točko**.
30. Sodobna industrija ni več vezana na premog, temelji na novem energijskem viru (zemeljski plin in nafta), ki ga lahko preprosto transportiramo.
Bližina velikih gospodarsko pomembnih mest, kjer sta tržišče in visoko kvalificirana delovna sila.
Bližina obale, velikih pristanišč, od koder pritekajo surovine.
Nacionalni vplivi. Flamci, živeči v severnem delu Belgije, so po 2. svetovni vojni zahtevali enake pravice, kar je povezano tudi z enakomernim gospodarskim razvojem države.
Politični razlogi, Bruselj je evropska prestolnica.
Za oba pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, 1 točko za en pravilen odgovor.
31. Somestje: Randstad Holland
Rotterdam: pristanišče, vodni promet, promet
Haag: sedež vlade in vladnih ustanov, mednarodno sodišče, politična, upravna funkcija
Za pravilno poimenovano somestje dobi kandidat 1 točko in še 1 točko za pravilno navedeni funkciji obeh mest, skupaj **2 točki**.
32. Vzroki:
- Oceanski ali atlantski podnebni tip.
 - Večja ali višja količina padavin.
 - Manj delovnih mest v industriji.
 - Manj rodovitne, mokrotne prsti.
 - Obsežni travniki in pašniki.
- Razlaga:
Obala je nizka, akumulacijska. Morje je plitvo (vatensko), kjer je širok pas plimovanja. Tukaj ni večjih vodotokov, ki bi omogočali stik med pomorskim in rečnim vodnim prometom.
Za vse tri pravilne odgovore dobi kandidat **3 točke**, za posamezen odgovor po 1 točko.

IZPITNA POLA 2**D1 – SLOVENIJA**

1. Grušč: 2
Prod: 3
Pesek: 1
Za vse tri pravilne odgovore dobi kandidat **1 točko**, manj je 0 točk.
2. Karavanke, Julijske Alpe, Bela krajina, Posavsko hribovje.
Za vse štiri pravilno izbrane regije dobi kandidat **2 točki**, za dve ali tri pravilne regije pa 1 točko.
3. Pokrajina A: trias
Pokrajina B: gorovje
Pokrajina C: perm
Za vsako pravilno izbrano nepravilno trditev dobi kandidat 1 točko, skupaj **3 točke**.
4. Sava
prod, pesek
Ljubljana
glino, ilovico, melj
Za vse štiri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za tri ali dva pravilna odgovora dobi 1 točko.
5. Geološka doba:
kvartar, pleistocen, holocen, diluvij, aluvij
Pojasnitev:
Ledeniki so nanесли obilico materiala, ki ga je reka odnašala proti jugu. V času ledenih in medledenih dob je bilo močno mehanično preperevanje in s tem je nastajal material, ki ga je reka odnašala.
Intenzivnejše delo rek zaradi večje količine vode kot posledice taljenja ledenikov.
Kandidat dobi 1 točko za pravilno izbrano geološko dobo in 1 točko za pravilno pojasnitev, skupaj **2 točki**.

D2 – SLOVENIJA

6. ozelenjevanje, zatavljanje
ogozdovanje
pogozdovanje
Za vse tri pravilno ugotovljene pojme dobi kandidat **2 točki**, za dva 1 točko, manj je 0 točk.
7. Graf 1: Ljubljansko barje
Graf 2: Goriška brda
Graf 3: Dravsko polje
Graf 4: Kočevsko gorovje
Za štiri pravilno izbrane regije dobi kandidat **2 točki**, za dve ali tri pravilno izbrane regije 1 točko.
8. Prisojna lega, gričevje, nižje nadmorske višine, flišna tla, bližina morja, submediteransko podnebje.
1 točko dobi kandidat za pravilno pojasnilo.
9. Naravnogeografski vzroki: višji, razgiban relief, kraško površje, pomanjkanje površinskih vodnih tokov, večja količina padavin, plitka prst.
Za vsak pravilno izbran naravnogeografski dejavnik dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.
10. Melioracija, hidromelioracija, odvodnjavanje, osuševanje, izsuševanje, gradnja kanalov, jarkov, regulacija Ljubljane.
Za pravilno ugotovljen proces dobi kandidat **1 točko**.

11. Prednosti:

- Bližina trga in možnost neposredne prodaje kmetijskih pridelkov na trg in tako večji dohodek.
- Zaradi večjega dohodka višji standard kmečkega prebivalstva in s tem zanimanje za nadaljevanje te dejavnosti.
- Možnost dodatne zaposlitve v bližnjem mestu (polkmetje). Boljše možnosti izobraževanja v mestih.
- Drugačen način življenja spodbuja mlade, da ostajajo na kmetijah.
- Zaradi bližine mesta razvitejša infrastruktura, ki omogoča lažje delo na kmetiji.
- Specializacija za potrebe mestnega prebivalstva (vrtnarstvo, cvetličarstvo).
- Ohranjanje kulturne pokrajine.

Za vsak smiseln odgovor dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.

E1 – MADŽARSKA

12. Imena makroregij:

1. Alpokalja	2. Kisalföld
3. Alföld	4. Északi-középhegység
5. Dunántúli-középhegység	6. Dunántúli-dombság

Za vseh 6 pravilno zapisanih makroregij damo 2 točki, 1 točko damo za pravilen zapis številka na karto. Skupaj je mogoče podeliti **3 točke**.

13. Imena pokrajin Alfölda so:

- I. Mezőföld
- II. Duna-Tisza köze
- III. Tiszántúl

Za vse tri pravilne odgovore damo **2 točki**, za dva ali enega pa 1 točko.

14. X-i se pravilno zapišejo na naslednji način:

A

X

 B

X

 C

X

Za vse tri pravilne oznake damo **2 točki**, za dva ali enega pa 1 točko.

15. Na črto pod levi klimogram se napiše Zalai-dombság, pod desnega pa Nagykunság. Za oba klimograma damo 2 točki, za enega 1. 1 točko damo za obrazložitev.

Skupaj je mogoče dobiti **3 točke**.

E2 – MADŽARSKA

16. Pravilni odgovori:

1. Igen/Da	2. Igen/Da
3. Nem/Ne	4. Nem/Ne

Za vse štiri pravilno zapisane rešitve damo **2 točki**, za tri ali dve pa 1 točko. Za 1 odgovor ne damo točke.

17. Pravilni odgovori:

1. Rábavidék (Vasi-hegyhát)
2. Goričko (Órség)
3. Rába
4. Szentgotthárd (Monošter)
5. Balaton (Blatno jezero)

Za pet ali štiri pravilne odgovore damo **2 točki**, za tri ali dve pa 1 točko. Za en odgovor ne damo točke.

18. C, A, B, D, F

Za vseh pet rešitev damo **3 točke**, za štiri ali tri 2 točki, za dva ali enega pa 1 točko.

19. Za tri različne kratke opise damo **3 točke**, za dva 2 točki, za enega pa 1 točko.